

**СТЕФАН БАХМАНОВ
ЕСЕТО НА ФАРИСЕЙ
ОЩЕ ЕДНА ЧОВЕШКА
КОНСТРУКЦИЯ**

chitanka.info

Намирам се високо в планината и си почивам в безбрежието на природата и в тишината на майчиното ѝ лоно.

В санаториума „Св. Мина“ съм поради мутацията на един или няколко гена. В диференциалната ми диагноза се споменават: хромозомни аберации, патологична наследственост, мултикондиционалност и прочие фактори на патогенезата на невротрансмистерите. Казва се още, че имам кататимно мислене, т.е. надценяване на собствената ми личност, като на фона на общото повишение на духа се разгръщат свръх-ценни идеи, които в моя случай прерастват в мегаломански идеи...

Имам щастието лекуващия ме лекар да вижда в мое лице освен пациент и рядко срещан ерудиран събеседник. Именно той ми показва проспекта на Гьоте Институт с конкурсната тема.

I. ДА ОСВОБОДИМ БЪДЕЩЕТО ОТ МИНАЛОТО?

*Човечеството е като стадо
бодливци
на Северния полюс: скупчват се,
за да
се стоплят, но се избоят
взаимно
и се разпръскват отново...*

(авторът
не ми е
известен)

Всичко, написано в есето, е по памет — не притежавам необходимата ми литература и информация. Затова цитатите, а дори и терминологията може да не са съвсем точни. За да изградя тезата си, че бъдещето непрекъснато и неуправляемо се самоосвобождава от миналото, ще превода (по памет) една теоретична постановка на Хегел, че „... Когато милиони свободни воли се обединят, за да осъществят поставената си цел, те постигат нейната резултанта...“

И това е всичко, което помня, че е написал Хегел по въпроса. Но нека сега си позволим да разтълкуваме и доразвием тази гениална мисъл. И нека да ни прости, ако е бил разбран неправилно, защото чрез нашето тълкуване ще се появят нови, също толкова гениални мисли и идеи...

Ако си представим всеки индивид от човешката общност като културно-енергетична единица, съставена от дух, разум, воля и сила за своето себеосъществяване, то ние можем също така да изразим

условно тази културно-енергетична единица като единичен вектор със съответстващите му дължина, направление, знак и ниво в културното пространство. Компонентите му (дух, воля, разум и сила) са носители на генетично зададената и новопридобита информация, която при това постоянно се изменя и самообновява. Необходимостта от постоянно самообновяване включва в себе си един от основните механизми на културата, т.е. — да се запазваш, като се променяш. Взаимното напрежение на последните две тенденции обуславя обект с енергетичен потенциал, чийто статичен и динамичен модел са еднакво възможни в дадения момент за дадената „свободна воля“. Това поражда съществуването едновременно на милиони такива енергетични потенциали, съотнасящи се помежду си като различни — еднакви или противоположни, не съвсем еднакви или не съвсем противоположни, взаимно изключващи се или взаимно допълващи се вектори. Съотношението им един към друг (събиране, изваждане, деление или умножение) в дадена точка от пространствено-времевия континуум създават и съответната им структурна подреденост. Същественото обаче е, че не само фактически са налице едни или други определени алтернативи, чието количество винаги е крайно и за дадената система — постоянно, а съществуването на самия принцип на алтернативността, където всички конкретни позиции на дадената структура представляват интерпретация на информацията на определено равнище. В резултат от това всички двойки от т.н. от нас „енергетични потенциали“, техните локални подреждания в частни или общи структури или отделни семиотични системи, образуват структурно поле, запълнено със съответната (прагматична) информация и заредено със съответната енергия (културологичен енергетичен потенциал), за осъществяване целите на системата.

Следователно: когато милионите свободни културно-енергетични единици, временно обединени в една културна система, обусловена от също така временната им подреденост в структура, интерпретираща информацията на определено равнище и притежаваща определена енергия и воля за себеосъществяване, са се обединили да постигнат поставената цел, те ще са постигнали резултатата от събирането на поставените преди това цели на съответните нива на своите единични културно-енергетични вектори!

Събирането на различните културни системи в света в едно или няколко структурни полета с един или няколко културологични енергийни потенциала е теоретически възможно да доведе до всякакво единство или противопоставяне на същите, както и до всякакъв неочакван обрат в историята на културата. Необходимият за това събиране катализиращ фактор може да се окаже нов харизматичен лидер, нова авангардна технология, нова информация или възникването на *deus ex machina*, което съчетано с *frisson historique*^[1], екстремно и парадоксално може да измени всеобщия световен фон, както и самата световна история. Като пример за подобно развитие може да се посочат атентатите от 11 септември в Америка, както и развитието на най-новата история на човечеството след тях.

Дискурсът за миналото и бъдещето на културата, което е и предизвикателството в темата, може да се разглежда многослойно, вследствие формирането във всеки отделен момент на нови културни системи и структурни полета (посредством непрекъснатото самоосъществяване на тези милиарди свободни воли, които ги обуславят) посредством даденият вид интелектуално творчество в областта на науката и идеите — културологични (философски, социологични, психоаналитични, антропологични), интегрално-надстроечни и инфраструктурни (специфични за социално-историческата ситуация) и характерните за епохата множество културни модели. Налага се един основен извод, а именно, че не е възможно такова всеобхватно и широкомащабно проектиране и конструиране на съществуващите във всеки даден момент модели върху многомерното пространство на културата, което да доведе до прякото осъществяване на нов всеобщ културен модел и социалното утвърждаване на съответстващите му ценностни ориентации.

Това се доказва и с опита за налагане на тоталитарните системи именно като такъв наложен отвън всеобщ културен модел над милиардите свободни воли в тоталитарните общества! Това, смея да твърдя, се отнася и до опитите да се унифицират сега съществуващите културни системи във един всеобщ културен фон, в една глобална цивилизация!

Следователно: бъдещето, чрез непрекъснатата множествена и културологична промяна на културните системи и структурни полета, непрекъснато се самоосвобождава от миналото, в един непредсказуем

и неуправляем процес, обусловен от човешкия *modus vivendi*^[2] и неговото непосредствено самоосъществяване. С това демокрацията сама се определя като безалтернативна от гледище на свободното изявяване на милиардите човешки воли в историческия пространствено-времеви континуум!

Но аз искам да изложа схващането си за тази безалтернативност, а именно от гледна точка за нейната ограниченост на сегашния етап от човешкото развитие, където миналото е задължено да обуславя винаги някакъв вид бъдеще, детерминирано от различни по характер, но в значителна степен унифицирани културни системи.

Цивилизацията, като система от институции, създадена с оглед на сигурността на индивидите, се разпада. В либералната демокрация са се зараждали и непрекъснато се зараждат нови противоречия, като например: всеобщата корупция; полицията и съдът не функционират достатъчно ефективно; държавата — също; военните са „държава в държавата“; пазарът — синоним на демокрацията, е жертва на принудата (монополизъм и организирана престъпност) и в значителна степен не е свободен; купува се и се продава всичко: плът, органи, секс, съвест... правото е на по-силния във всяко отношение — от отделната човешка единица до етноса или държавата; наблюдава се разпадане, до пълната им липса, на общностните връзки в гражданското общество; връщане към всякаква човешка непълноценност — расизъм, бедност, краен национализъм и религиозен фанатизъм; няма гаранция за сигурност в и за системата...

Трудно е да се изброят недъзите на демокрацията, които биха могли да я направят непривлекателна като културен модел на бъдещето. Нямам намерение да обобщавам всичко, което засяга съвременния стремеж към глобализация и нейните недостатъци, тъй като именно есето е естествения жанр за всякакви културни интерпретации и спекулации.

Какво може да се направи, за да останат в миналото пороците, натрупани в множеството култури на социума и неизменно следващи го в новите културни системи?

Да освободим Духа!

Внимание! Това е много опасно!

Алеманите наричат тази част от душата, която носи отрицателните характеристики на индивида „свинско куче“. Дух,

неограничен от разума и волята — това е катаклизъм!

Затова по-внимателно! Бъдете консервативни и не се доверявайте на идеите ми, съпротивлявайте се!

Ами! Да ама не! Без разширяване границите на духовността, не би имало революционен напредък. Човечеството, както и до сега, ще тича по познатите си изтъркани пътечки, които вече са издълбали каньони и са обградени със стени, високи като каньоните на река Колорадо и то не би могло да излезе от тези утъпкани коридори без мощен тласък от нова, физическа освободеност на духовността, или както твърди Клифърд Гийрц от Пристънския университет (цитирам го по памет):

„... Да се промени системата на обществените взаимоотношения, значи да се пренаредят координатите на света, който преживяваме.“

Трудно, но не непреодолимо, нали? Особено за един луд...

За да си поемете дъх и си отпочинете малко от манийните синдроми на шизофренията (болестно повишение на настроението, ускорен асоциативен поток и оживена психомоторика — последното няма как да го видите чрез изложението), ще ви приведа един пасаж от книгата на Лорънс Стерн „Живота и мненията на Тристрам Шенди, джентълмен“:

„Аз бих желал баща ми или майка ми, или и двамата заедно... да бяха размислили над онова, което правят по време на зачеването ми. Ако те... бяха помислили колко много зависи от това, с което са били заети тогава и че работата не се състои само в това да създадеш разумно същество, но че по всяка вероятност неговото красиво телосложение и темперамент, може би дарованията му и разумът му даже... съдбата на целият род се определят от техните собствени натури и самочувствие — ако те... претегляйки и обмисляйки всичко това, бяха подходящо постъпили, то... твърдо съм убеден, аз бих заемал съвсем

друго положение в света... Всички вие, предполагам, сте чували за жизнените духове, за това как те се предават от бащата на сина и т.н., и т.н. — и много друго по този повод та, повярвайте на думите ми, девет десети от разумните дела и от глупостите, които върши човек, девет десети от неговите успехи и неуспехи... зависят от движенията и действията на тези духове, от различните пътища и направленията, по които ги изпращат, така че, когато са пуснати в ход — правилно или неправилно, без значение — те в суматохата си се носят напред и назад като опарени и, следвайки отново и отново по една и съща пътека, бързо я превръщат в утъпкан път, равен и гладък като градинска алея, от който, когато те свикнат с него, сам дяволът не може да ги отклони.“

Колкото до мен, майка ми и баща ми не са мислили много-много каква я вършат, когато са се любили и резултатът е напълно плачевен. Да не говорим за духовете ми, които са пуснали в ход! Но в контекста на приведения по-горе откъс от шедьовъра на английската литература, не е така далече времето, когато посредством генното инженерство ще се определят красивото телосложение, темперамента, талантите и самочувствието на човека; неговите „жизнени духове“, правилното им насочване и „пущане в ход“, „пътеката“, по която ще се носят напред, както и избора на следващите писти, така че човекът да изживее не един, а множество жизнени цикли, основани на дълголетие и пълното тъждество на волята за промяна като абсолютен (наиндивидуален) световен принцип и собствената си воля, а може би (и защо не?) и извън представата ни за съществуващия вътре в нас определен смислов хоризонт? Ами, ако това се съчетае с информатиката, биороботиката, микроелектрониката, космическите и нанотехнологиите... Няма ли най-последно да се освободим от гравитацията на предишното лимитиращо и манипулиращо ни минало?

Но не само това ви предлагам, а нов тласък в разволя на нашето познание за културата, чрез все по-дръзки нападения — докъдето

достига интелектуалният ни заряд, който предизвикателно и предизвикано търси нови културологични хоризонти.

И наистина, ако приемем изброените по-горе реалии за изходна позиция, те бързо ще доведат до редица непредвидими последствия за човечеството и защо едно от тези последствия да не бъде:

[1] *Le frisson historique* (фр.) — историческа тръпка ↑

[2] *modus vivendi* (лат.) — начин на живот, способ на съществуване ↑

II. ДА ОСВОБОДИМ МИНАЛОТО ОТ БЪДЕЩЕТО?

*Човек е сам върху сърцето на
земята,
пронизан от едничък слънчев
лъч.*

И неусетно пада вечерта...

Салватор
е Куазимодо

Можем да освободим миналото от задължението му да обуславя някакъв вид значително детерминирано по характер бъдеще, като изменим равновесието между културата и природата чрез два решаващи фактора — структурните и физиологически ограничения на човечеството (и като последствие от това изменим комплекса от енергоизразходващи действия), които два фактора влияят задържащо за установяване на ново, революционно, ниво на равновесие между човешката популация и природата.

Накратко — като излезем от пътеките си, по които сега тичаме непрекъснато напред-назад в опитите си да променим съществуващото статукво и преминем върху нови широки писти.

Бих отишъл и още по-нататък. Защо да не се върнем в нашата спора — в космоса?!

Едва ли, като се вземе предвид безкрайността на вселената, човешката колония е една единствена. Тук, в диаспората земя, ние пребиваваме като изгнаници, извън страната на нашия произход — космоса.

На Земята човекът се е развил (или появил) като смъртно биологично същество. В този смисъл всички човешки същества са еднакво равни и еднакво неудовлетворени при всички обстоятелства — бедни или богати, щастливи или нещастни и пр. бинарни противостояния.

Законите на природата са абсолютни за всички биологични същества — раждане, живот, смърт са закони на природата; човекът е биологично същество, следователно те са абсолютно задължителни за него.

Законите на човека са относителни и зависят от степента на човешкото познание, т.е. от културното му ниво и съответният етап от историческото развитие на социокултурните системи.

Стратегическият приоритет на инфраструктурата „биоформа — енергетически източник — биоформа“ е, че човек не може да промени тези закони, ако не измени една от компонентите: „биоформа“ или „енергетичен източник“ или и двете (например с напредъка в областта на науката ние бихме могли да се сдобием с тяло, което не консумира биоенергия, а енергия от някакъв друг източник, с което се преодоляват ограниченията на биологичната компонента).

Съществуващите сега ограничения на инфраструктурно равнище, се пренасят неминуемо и в структурните и надстроечните компоненти, така че опитът да се натовари духовната надстройка със стратегически приоритет за промяна на общочовешкия културен модел не е нищо друго, освен културидеализъм, ако както казахме вече по-горе, не премахнем структурните или енергетични ограничения на човечеството. В своите разсъждения по темата, известният американски културантрополог Марвин Харис казва (цитирам по памет):

„... За разлика от идеите, схемите на производство и възпроизводство не могат да възникват и изчезват по волята на човека“.

Наистина ли това е така?

С малко премерен оптимизъм, аз бих казал, че не е далеч деня, когато човечеството, съхранило духовно-волевите си приоритети и без

биологичните си ограничения, ще събори био-енергетичната бариера и ще напусне диаспората наречена „Слънчева система“ да търси нови хоризонти. Едва тогава миналото революционно ще се освободи от предначертаното му бъдеще!

Ще изоставим оковите на материалните стремежи, най-грубо казано: да напълним пилора и ануса и да властваме над себеподобните си смъртни. Чрез новата културно-социална мотивация на духовността ще се устремим към оня „прозорец“ в диаспората, който ще ни изведе извън земното притегляне, в безкрайното неизвестно, което е безкраен прогрес, действителен край на материалната култура, преминаваща в нова и всеобхватна духовна култура!

Бих помолил уважаемият читател да ме извини, ако напразно съм му загубил времето, четейки изложените тук с цялото ми уважение и сериозност идеи. Нека и той ги приеме сериозно, въпреки че произтичат или са продукт на манийните синдроми на един шизофреник! Но както казва Гловър (цитирам по памет):

„Нормалността е форма на лудост, която отказваме да приемем, тъй като се оказва, че тя създава добра приспособяемост към действителността...“

Построявайки първата от тезите си върху мисълта на Хегел бих казал, че целта не е единственото обединяващо звено за човешките воли. Не по-малко убедителна например е постановката на Геза Рокхайм (цитирам по памет), че:

„... Културата свързва един индивид с друг, тя представлява хитрост, използвана от човека — това дете, срещу самотата...“

Кое то пък още веднъж потвърждава изложената вече по-горе мисъл, че именно есето е естествения жанр за всякакви културни интерпретации и както твърди Гийрц (цитирам по памет):

„... Всеки, който тръгне да търси системни монографии в тази област, бързо се разочарова: ако попадне на някоя, разочарованието е още по-голямо.“

Професор Стефан Бахманов

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.